

Bemærkninger, fremhæve, at Lovforslaget om Statshjælp til Haveboligbygning bærer og maa nødvendigvis bære Foreløbigheds Præg, fordi saa mange Enkeltheder i en Plan af denne Art først kan klarlægges, naar man er begyndt paa det praktiske Arbejde. Jeg anser det derfor for givet, at den kommende Behandling af disse Lovforslag her i Rigsdagen vil fremkalde mange Forslag om Ændringer, og jeg er forberedt paa eventuelt selv at maatte fremsætte Ændringer til det foreløbige Forslag, jeg her har fremsat. Jeg tillader mig derfor at reservere mig overfor Enkeltheder i Forslagene, som jeg venter og haaber maa nyde Fordel baade af en kyndig og for den Sags Skyld ogsaa en nærgaaende Kritik — det er jo en saadan Kritik, som fremkalder Forbedringer.

Jeg vil med Hensyn til Lovforslagene principielle Side og med Hensyn til deres Tendens gerne have Lov at fremhæve, at Princippet i mine Øjne er uangribeligt og i Harmoni med en Lovgivning, som den danske Rigsdag har knæsat gennem en lang Aarrække og bekræftet med rundhaandede Bevillinger, nemlig Husmandslovgivningen, og at den sociale Tendens i disse Lovforslag er en samfundsgavnlig Tendens, en sund konservativ Fremtids-tendens, for der er jo ikke nogen stærkere konservativ Politik end den, som giver den ubemidlede Befolkning et haandgribeligt opnaeligt Maal at stræbe imod.

Maaske vil man indvende mod denne Plan, at den anviser en meget langsom Vej til et socialt Fremskridt, og at de Bestræbelser, som finder Udtryk i disse Lovforslag, derfor er ørkesløse. Jeg er nu ikke sikker paa, at en saadan Indvending vil holde Stik. Hvis nemlig den sociale Interesse her i Landet er saa stærk og udbredt og omfatter saa vide Kredse af Befolkningen, som man efter politiske Udtalelser fra saa at sige alle Sider har Grund til at tro, saa er det aldeles ikke udelukket, at Haveboligbygningen vil komme til at antage et Omfang, som man maaske i Øjeblikket vanskeligt vil kunne forestille sig.

Naar jeg nærer saadanne Forventninger, ligger det bl. a. i, hvad jeg begyndte med at udtale, nemlig at de Spørgsmaal, som angaar Købstædernes Bebyggelsesforhold og de dermed sammenhørende interkommunale Problemer, i det hele taget presser sig frem som Spørgsmaal, om jeg saa maa sige, af første Rang, Spørgsmaal, som i alt Fald for mange Egnes Vedkommende absolut kræver en Løsning, og i en saadan Løsning vil Haveboligopførelse

utvivlsomt finde en naturlig og meget betydningsfuld Plads.

Ærede Medlemmer vil ogsaa se, at jeg i de foreliggende Forslag gaar ud fra, at der ved en Gennemførelse af systematisk Haveboligopførelse vil finde Samarbejde Sted mellem Statens dertil bestemte Institutioner — som jeg i Forslagene samler under eet i Benævnelsen: Statens Haveboligfond — og Kommunalbestyrelserne, og jeg vil antage, at dette Samarbejde adskillige Steder vil kunne blive meget omfattende.

Jeg vil i denne Forbindelse eksempelvis henlede Opmærksomheden paa de Forslag, som for kort Tid siden fremkom fra en Privatmands Side, nemlig fra Arkitekt Carl Brummer, og som gaar ud paa at iværksætte en planmæssig Villabebyggelse af Fæstningsterrænet ved Vestfronten. Der ligger i denne storstilede og meget tiltalende Plan Muligheder for et overmaade frugtbart Samarbejde mellem Staten og Københavns Kommune med Hensyn til Anlæg af Haveboliger netop af den Art, som nærværende to Lovforslag tilsigter at skabe. Det Terræn, som Arkitekt Brummers Forslag drejer sig om, strækker sig i et Bælte langs den gamle Vestenceinte, altsaa fra Utterslev Mose til Køge Bugt. Der er ikke Tvivl om, at hensigtsmæssige Trafikanlæg, der skaber hurtig Forbindelse mellem dette Terræn og Byen, vil gøre det muligt paa dette Sted at foretage en overordentlig omfattende Kolonisering med Haveboliger, som den mindre bemidlede Befolkningsklasse økonomisk vil kunne magte at bo i. Og man maa ubetinget i mine Øjne give Arkitekt Brummer Ret i, at det vilde være blodig Synd, om dette Terræn, der er af en virkelig Skønhedsværdi, skulde blive vandaliseret ved en planløs Bebyggelse iværksat af Jordspekulanter.

Og naar jeg ser hen til Forholdene i den By, som jeg har den Ære at repræsentere her i Tinget, nemlig Aarhus, Landets næststørste Købstadkommune, er der ogsaa for denne Bys Vedkommende udmærkede Betingelser for et Samarbejde mellem Staten og Kommunen, et Samarbejde, som vil kunne bære rig Frugt. Aarhus Kommune er Ejers af ganske betydelige Grundarealer, af hvilke, saa vidt jeg ved, omkring 400 ha henligger ubebygget. Og i øvrigt frembyder Aarhus Omegn det typiske Billede, som Omegnen af en By med hurtig voksende Handels- og Industrivirksomhed sædvanlig viser, nemlig som karakteristisk Træk de tætte, bymæssige Bebyggelser i de nærmest ved Byen liggende Kommuner. Naar man saa